

Pulszky-estek (Új Pulszky-szalón és Regénybe zárt történelem 3.) a Magyar Nemzeti Múzeumban, 2014/2015

Szakmai beszámoló a program megvalósulásáról

A rendezvény előzménye

A Magyar Nemzeti Múzeumban 1998-ban indult útjára a *LAPIDARIVM Kávészó* irodalmi estjeinek sorozata, mely lehetőséget adott ismert vagy kevésbé ismert, hazai és határon túli művészek, művészeti formációk bemutatkozására, irodalmi/szépirodalmi művek klasszikus vagy zenés, esetenként performance-elemekkel is kiteljesített interpretációjára. Ez a sorozat – pénzühiány miatt – 2009-től szünetelt.

2005-ben a *Nagy Könyv* programsorozatban rendhagyó író-olvasó találkozóra invitáltuk az érdeklődőket, akik egy-egy könyvről az adott történelmi kort megjelenítő kiállítási térben beszélgethettek régész-történész kollégáinkkal és partnerünkkel, a téma közismert szakértőjével. A *Quo vadis*, a *Harmonia caelestis* és a *Pál utcai fiúk* mellett *A kőszívű ember fia*i kapcsán számos történeti-irodalmi, s nem utolsósorban muzeológiai érdekességgel ismerkedhettek meg látogatóink.

A rendezvény története

E tapasztalatok alapján, de teljesen megújított témákkal indítottuk be *Pulszky-estéinket*, melyek a legmagasabb szintű tudományos ismeretterjesztést végzik, de a lehető legszórakoztatóbb módon.

2012 őszén-telén és 2013 telén-tavaszaán két alprogrammal új, a Múzeum gyűjtőköréhez, kutatásaihoz és történetéhez illeszkedő, *Pulszky-estek* című programsorozatot indítottunk *Regénybe zárt történelem* és *Pulszky-szalón* alcímen. A témaválasztásaiban is érdekes értelmezéseket kínáló két alprogram-sorozattaljesen egyedi kínálat a közgyűjteményi területen, hiszen

- dinamikusan modernizálja a szokásos beszélgetőesteket,
 - szisztematikus és átgondolt struktúrájú, tematikailag egymásra építkező,
 - összességében, az eddigi estekkel együtt a Magyar Nemzeti Múzeum történetét rajzolja föl és állítja tablóba – egyes meghatározó szereplőjének, eseményének megismerésén keresztül,
 - interdiszciplináris (azaz: irodalmi, művészet-, művelődés- és intézménytörténeti íven futó) tematikájú,
 - rangos és a tudományterületükön elismert MNM szakmunkatársakat és külső vendégeket hív meg,
 - több műfajt egyesít (beszélgetés, ismeretterjesztő előadás, vetítés, unikális mini-kiállítás, vita, előadóst, felolvasás, műveltségi vetélkedő, teázás/borozás),
 - új helyszíneket és megoldásokat valamint
 - új, nívós (akár profitorientált) partnereket keres,
- s ezzel az intézménytörténeti kutatásokat és az emlékezetpolitikát segíti.

A beszélgetések olyan témákat jártak már eddig is körül, amelyek éppúgy szóltak a múltról, mint a márról, láthatóan éppúgy érdekelték a fiatalabb, középiskolás és egyetemista hallgatókat, mint a középgenerációt vagy az idősebbeket, a laikusokat

és a szakembereket is. Estjeinkre azok jártak el rendszeresen, akiket éppúgy érdekelnek a magyar irodalom ismert és kevésbé forgatott művei, mint a korabeli múzeumügyet, a magyar tudományosságot meghatározó alakok, nagyságok (akik néha esendő emberek is), emlékek, új kutatási eredmények és korszakok.

Házigazdának neves kutatókat kértünk föl, akik a tudományos közélet jeleseit, a választott témák avatott kutatóit hívták meg beszélgetőpartnerül.

A *Regénybe zárt történelem*-sorozat előadásaiban neves előadóművész szerepelt az irodalmi szövegrészletek felolvasójaként, míg a *Pulszky-szalon* estjein nívós vagy újíto szándékú, kísérleti jellegű alkotásokat játszó meghívott művészeket hívtunk fellépésre.

A Pulszky-estek estjein csak ezen az estén látható, a választott témához vagy a téma meghatározó személyiségéhez kötődő történeti relikviák és műkincsek kerültek elő az MNM raktáraiból. A minikiállításokat Bak Andrea, Marosfalvi Ákos és Miklovics Gyula rendezték.

Az esteket tea-vagy borkínálás zárta.

A két alprogramot megvalósítható programsorozatra 3. alkalommal pályáztunk sikerrel. Reméljük, folytatódni fog, hiszen az MNM imázsváltó törekvéseiben a programsorozat kiemelkedő szerepet kapott.

2. A Pulszky-estek a Magyar Nemzeti Múzeumban című pályázat programjai, időpontja és helyszíne

A 3. Pulszky-estek szakmai programtervét 2 millió forintba adtuk be, de ennek csak a felét ítélte meg a bizottság. Így a tervezett tizenkét program helyett hat eseményt tudtunk megvalósítani, mindkét alsorozatban hármat-hármat. A *Pulszky-szalon* két alkalmát egy új kísérlettel szeretnénk volna kibővíteni, de az 50%-os megítélt támogatás miatt sajnos *Az apró dolgok szépsége* című, a mindennapok tárgyi kultúráját, a nőművészet témáját felölelő alsorozatot egyelőre nem tudtuk beindítani.

A tavaly előtt elindított két alprogramból Egy-egy alprogram 6 alkalomból állt volna, így összesen 12 est megtartását terveztük, de a kevesebb (a kért összeg 50%-a) támogatás miatt az alkalmak számát meg kellett feleznünk, és az új tematikai kísérleti előadásunkat nem tudtuk beindítani, így összesen 6 eseményt tartottunk meg.

Programsorozatunk megtartására határidőmódosítást kényszerültünk kérni, a program kezdő és záró határidejére módosítást kértünk, mivel az irodalmi alprogram házigazdája előbb tudta megkezdeni a programot, illetve a Pulszky-estek előadójának időbeosztása és a közösségi programhelyszínek rendkívüli zsúfoltsága szorított erre bennünket. Ezt az NKA jóvá hagyta.

Programsorozatunk szerdai estéken zajlik, 18 órától kb. 20 óráig, a Pulszky-estek egy – a leglátogatottabb – eseményét matiné-előadásként valósítottuk meg.

Az *Új Pulszky-estek*, 2014 programsorozatainak pályázatban tervezett időpontjai eszerint így módosultak:

Pulszky-szalon

1) 2015. február 18. 18 h

Árny » Vonalak « Irány. A Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatói

2) 2015. március 18. 18 h

Forradalmi hétköz/ünnepnapok

2015. május 16. 11 h

Magyarország hadba lépése a 2. világháborúban

Regénybe zárt történelem III.

2014. október 28. 18 h

Egy ifjú gróf mindennapjai. Gróf Teleki László neveltetése és nevelődése

2015. január 21. 18 h

„Ha olvasol, haszonnal olvass...” Régi gyerekkönyvek

2015. március 11. 18 h

„Mily tündéri kor volt”. Gyermekévek a régi századvégen

A programsorozat estjei a Magyar Nemzeti Múzeum reprezentatív Széchényi-termében, Todoreszku-termében és kávézójában zajlottak, 18 órától kb. 20 óráig, egy előadás ideje pedig matiné-előadásként, délelőtt 11-től indult.

Az Astória Szállodával kialakult remek munkakapcsolat sajnos az Astória Kávéház vezetőjének eltávozásával – reméljük, csak átmenetileg – megszűnt.

Az esemény célcsoportjai

Programjainkon azt a humán-, reál- és műszaki érdeklődésű művelt közönséget tudtuk megszólítani és rendszeres látogatóinkká tenni, akik éppúgy szeretnék – egy-egy regény vagy egy-egy, a Nemzeti Múzeumhoz kötődő személy magán- és szakmai, múzeumi világán túl – annak tágabb történeti és művelődéstörténeti kontextusát is megismerni.

A több éve futó két alprogram sikere a várakozásainkat messze felülmúlta. Kialakult egy törzslátogatói körünk, amellet, hogy a jelenlegi fő célcsoportunk, az egyetemista illetve a fiatal felnőtt korosztály is élénken érdeklődött estjeink iránt.

I. Regényes történelem-alprogram

főként a közép- és felsőoktatási intézmények diákjai, az irodalmat és a történelmet szerető, a művelődéstörténeti és az irodalomszociológiai kérdések iránt érdeklődő szélesebb közönség

II. Pulszky-szalon-alprogram

elsődlegesen az összes közgyűjteményi és társadalomtudományi szakember, a magánélet és a magyar kulturális közélet sűrűsödési pontjaiban találkozó csomópontok és a történelem, a kultúrtörténet iránt érdeklődő művelt közönség, egyetemisták + (a 2 új téma esetében) a mindennapok tárgyi kultúrája, a nőkérdés

és a nőművészet témája, a mikrotörténelem és a mentalitástörténet iránt érdeklődő laikus közönség

Házigazdáknak és beszélgető partnereknek a kiváló szakembereket, a témát nemcsak legjobban ismerő, de azt a legélvezhetőbben előadó szakembereket, történészeket, művelődéstörténészeket, művészeket választottunk.

Az estek szerves és visszatérő részeként, egy tizenöt perces kezdőblokkban, a mindenkori témához szervesen kapcsolódó – és a korabeli Pulszky-szalonhoz hasonlóan – formabontó, szórakoztató, unikális múzeumi műtárgy-ismertetést kapnak a látogatók, emellett a I. alprogram beszélgetéseit minden esetben, a Pulszky-szalonban pedig egyes esteken kíséri egy-egy hozzávetőlegesen 30 perces irodalmi-, drámai-, zenei-, vagy filmelőadás, felolvasás, powerpoint-prezentáció vagy (műveltségi) kocsmakvíz.

A program részletes ismertetése és adatai

Az MNM történetét, történelmét, fordultatos életének egyes szakaszait mutatjuk be olyan sajátos módon, hogy a Múzeum egykori neves dolgozóit, annak munkájában aktívan részt vevő, kormeghatározó nagyságokat, személyiségeket vagy a múzeum életében fontos eseményeket, korfordulókat idézünk meg.

A választott személynek, történeti eseménynek, korszaknak és a kort idéző intézményi életnek, a múzeum működésének és szakmai munkájának bemutatása mellett azonban olyan megközelítéssel irányítanánk rájuk fényt, hogy minél élvezetesebben és átélhetőbben meséljünk a múzeumról mint társas és társasági helyről, mint társaséleti helyszínről, mint sajátos és unikális város-, kultúra- és kultúrpolitikai szervező helyszínről. Ez annál is kínálkozóbb választás, mivel míg több évtizeden át az esemény- és politikatörténet szabta meg a történeti vizsgálódások fő irányát, addig az elmúlt években mind a tudományos történeti vizsgálatok, mind a történelem iránt érdeklődők egyre szélesebb köre a *magántörténelmen* át, a személyes kapcsolatháló megismerésén keresztül igyekszik megismerni és értelmezni a történeti korokat és folyamatokat. Az estek így – összességükben és mozaikszerűségükben is – sajátos múzeumtörténetet írnak.

A *Pulszky-szalon* estjein a beszélgetést követő szünet után a látogatók kb. félórás, igényes zenei, írói, művészi előadást hallgathatnak meg, az alprogram záróeseményén pedig hosszabb, kb. egyórás műsort élvezhetnek a vendégek.

Egy-egy este alkalmával olyan gyűjteményi tárgyakat tekinthet meg a közönség, amelyek a múzeum tulajdonában vannak, nincsenek kiállítva, így egy-egy este muzeológiai szempontból is egyediséget is képvisel.

Az estek szakmai felelőse és házigazdája Császtvay Tünde, a *Regénybe zárt történelem* alprogram vezetője Fábri Anna.

Pulszky-szalon III.

Felnőtt jegy: 1200 Ft

Kedvezményes jegy: 700 Ft

2015. február 18.

Árny » Vonalak « Irány – A Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatói

vendégek: Fodor István főigazgató, régész; Csorba László főigazgató, történész;

Ujváry Gábor történész; Szende László történész

közreműködött: Kerekes Aladár gitárművész

2015. március 18.

Forradalmi/napok

Hétköz/ napok

Ünnep/napok

vendégek: Hermann Róbert történész; Lovas Krisztina történész; Csörsz Rumen István irodalomtörténész, zenei művészeti vezető

közreműködött: Musica Historica és Csörsz Rumen István

2015. május 16. Pulszky-matiné

A Múzeumok Majálisán megtartott esemény:

Magyarország hadba lépése a 2. világháborúban

vendég: Szakály Sándor történész

közreműködött: Berec Pétertangóharmonika-művész; Nagy Marcus és csapata

Regénybe zárt történelem

Felnőtt jegy: 1200 Ft

Kedvezményes jegy: 700 Ft

2014. október 28.

„bárcsak tökéletes és hiba nélkül való lehetnék” Egy ifjú gróf mindennapjai – gróf Teleki László neveltetése és nevelődése

vendég: Debreczeni-Droppán Béla történész

közreműködött: Szabó András előadóművész

2015. január 21.

„ha olvasol, haszonnal olvass...” Régi gyerekkönyvek

vendég: Merényi Hajnalkairodalomtörténész

közreműködött: Szabó András előadóművész

2015. március 11.

„...mily tündéri kor volt.” Gyermekévek a régi századvégen – emlékezések, vallomások

vendég: László Ferenc kritikus

közreműködött: Szabó András előadóművész

A program eredményessége

A program elsődlegesen az igényes szakközönségnek és az irodalom, a történelem és a magyar művelődéstörténet iránt érdeklődő, fiatal felnőtt korosztálynak szólt.

Előzetesen úgy kalkuláltunk, hogy egy-egy estre kb. 20-25 fő fog eljönni. Ezt a látogatói létszámot egyes esetekben jelentősen túlléptük. A Pulszky-szalón leglátogatottabb estjének az *Új Pulszky-szalón* matiné-eseménye bizonyult, melyen több mint ötvenen vettek részt.

A programokat a 15–20, alkalmanként a 25 fős törzsközönség rendszeresen látogatta.

Az egyes estek átlag látogatói létszáma kb. 18 fő volt.

A programok szakmai hatása

A programmal az elsődleges célunkat sikeresen megvalósítottuk, hiszen egészen új és a budapesti közgyűjteményi piacon – ebben a formában (beszélgetőest + szakmai kiselőadás + vizuális bemutató (fotó- és ikonográfiai bemutató) + unikális minikiállítás + zenei műsor + tea- vagy borest – páratlanul komplex és színvonalas programunk első évadján bevezettük és egyre szélesebb körben keresetté tettük ezt a rendezvényt.

A program a történelem és a mindennapjaink szoros kapcsolódását, egymásra vetítését (*Regényes történelem*), míg a *Pulszky-szalón* a történelem egyes eseményeit és elsődlegesen egy sajátos Nemzeti Múzeum-történelmet elevenített fel, miközben bebizonyította, hogy a legkomolyabb szakkérdések és a legelmélyültebb kutatások eredményei is – megfelelő hangnemben és kiváló szakmai előadókkal – alkalmasak arra, hogy a legkiválóbb, minőségi és értékteremtő szórakozást nyújtsák.

Nem elhanyagolható az sem, hogy ezeket a látogatókat a múzeumügy, s benne az MNM érzelmileg már megfogta: szerencsés esetben az elkövetkezendőkben könnyebben és gyakrabban fogjuk tudni őket becsábítani a Nemzeti Múzeum kiállításaira és rendezvényeire, valamint az is valószínű, hogy ezután kifejezetten elkötelezettséggel viszonyulnak az MNM-hez.

Az estek szakmai és művészi színvonala tudományosan kiváló és elsőrangú volt: a társadalomtudományi kutatók legjelesebb képviselői, a szakma és az előadóművészek legelismertebb sztárjai vállalták a fellépést. A beszélgetések úgy épültek föl, hogy a házigazda a legújabb kutatási eredményekre is rákérdezett vagy éppen maga mesélt róla, illetve a kutatás és a tudományos értelmezések eltérő nézeteit is megismerhették a hallgatók.

A programsorozat komplexitása, módszertani és műfaji sokszínűsége és eltérő tudói megközelítései rendkívül izgalmassá és szórakoztatóvá tették a rendezvénysorozatot.

Kommunikáció, promóció

A programsorozat kommunikációjában hangsúlyt fektettünk a téma Múzeumhoz kapcsolódó vonatkozásai mellett annak általános népszerűsítésére is. Ezek a felületeink:

- Astoria és Kálvin téri metró-aluljáró (plakát)

- online-hirdetések
- hírlevelek
- főként barter-megállapodások alapján adódó nyomtatott sajtóbeli hirdetés
- az MNM külső vitrinjei, hirdetőoszlopa
- az MNM honlapja és Facebook-felületete

Egyértelműen látható azonban, hogy az ilyen rendkívül igényes, de mégis csak rétegprogramot nagyobb és szélesebb publicitással lenne érdemes hirdetni, hogy nagyobb közönséget vonzzon. A tényleges előre mozdulást jelentő PR- és marketingtevékenységre azonban – a több százszázres hirdetési ajánlatok piacán – nem marad elegendő forrás, amennyiben a programokat hasonlóan nívósan szeretnénk továbbra is megrendezni. A PR-költségek emelése azonban – mivel a sok estés program szakmai megvalósítására sem elegendő a pályázati forrás – a közeljövőben nem látszik reálisnak.

A Pulszky-estekre minden esetben külön plakátot készítettünk, és kihelyeztük azt az MNM nyilvános hirdetőfelületeire (pl. az Astória és a Kálvin téri aluljáróban).

Az esteket mind az MNM honlapján (www.mnm.hu), mind az MNM facebook-oldalán folyamatosan reklámoztuk, fényképalbumot készítettünk az est történéseiről illetve dokumentációját archiváltuk és az MNM Központi Adat- és Irattárában helyezzük el. Az MNM facebook-oldalán a programokhoz illeszkedő történeti érdekességeket, híreket és illusztrációkat helyeztünk el.

A programsorozatot mindenképp folytatni szeretnénk, hiszen igazi értékteremtő szórakozásnak gondoljuk. Olyannak, amellyel igazán nem sok más hasonló rendezvény veheti fel a versenyt.

Budapest, 2015. július 14.

Dr. Császtvay Tünde
főigazgató-helyettes
Magyar Nemzeti Múzeum